

Budapestre vonatkozó újságcikke

Oszátlvozás

9.439

Szerző:

Tamás Ernő

Cím:

A szabadságharc pesti vértanui a kerepesi temetőben.

Forrás:

Pesti Hírlap

Bp.

(Hely)

1929. X. 6.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Idő

"1848/1849"

Személy

Helvszám

323.25 "1848-49"

A szabadságharc pesti vértanui a kerepesi temetőben.

Kiket végeztetett ki Haynau Pesten?

(Képeink a Képes Pesti Hírlapban.)

A magyar nép október 6-án, az aradi tizenhárom gyásznapi emlékezik a szabadságharc vértanúira, de gondolnunk kell ekkor a pesti vértanúkra is, akik közül már sokat elfeledtek, holott nemcsak Batthyány Lajost végezték ki az Újépületben. A világosi fegyverletétel után, augusztus 13-án, gróf Zichy Ferenc császári országos főbiztos örvendező falragaszokon tudatta a szabadságküzdelem elbukását: „Örömhír! A császári orosz segédhadsereg erőyes közbenjárására a rég óhajtott, áldott béke helyreállított. Ezen örömhír az egész közönséggel azzal tudatik, hogy annak ünnepélyes megütlésére az egész város fényesen kivilágosítandó...” Halálos csönd borult egész Magyarországra. Megindult a honvédfogdosás és egymást követték a halálba a polgári és a katonai vértanuk. Haynau vértörvényszékei Budapesten, Aradon, Kassán, Nagyváradon, Pozsonyban, Temesvárott és Nagyszébenben egymásután hozták a halálos ítéleteket. Az Újépületben augusztus 14-én dördültek el az első lövések, amelyek magyar vértanukat avattak. A Pesten kivégzett vértanuk közül — akik nem voltak éppen budapestiek, de a köztudatban mint „pesti” vértanuk élnek — mindössze három sirban tizenegyenek a porai nyugosznak a kerepesi temetőben.

Jókai sirja közelében, az ut szélén, hatalmas, magasba nyuló fekete gránitoszlop emelkedik. Kilenc vértanú fekszik itt. Vadgesztenyefa áll a sirhant mellett, amelynek megbarnult lombkoronája ráborul az emlékoszlopra. „Hazánk önállósága és függetlensége 1849-ben a kényuralom által kivégzettek és sirban együtt hamvadó kilenc vértanujának emlékül elnyomott nemzetünk helyett a honleányi kegyelet.” E kövel jelölték meg azt a sirt, amelyben a különböző napokon, sőt években kivégzett vértanuk porait együtt temették el. Itt nyugszik az október 24-én kivégzett Csernus Emánuel pénzügyminiszteri tanácsos, Szacsavay Imre, a forradalmi országgyűlés jegyzője, aki debreceni trónfosztó nyilatkozatot felolvasta és aláírta, két külföldi, Abancourt Károly százados és Giron Péter, a német légió parancsnoka, akiket október 20-án, illetve november 20-án végeztek ki.

Streith Miklós 50 éves boglári róm. kath. plébános, akit azért, mert az április 14-iki függetlenségi nyilatkozatot a templomban felolvasta, szeptember 7-én lőttek agyon. Itt nyugszik még Kolosy Gábor jurátus, akit 1850-ben végeztek ki, továbbá a Noszlopy-féle összeesküvés 1853-ban kivégzett vértanui, Noszlopy Gáspár, Jubál Károly és Sárközi Sándor. Az emlékoszlopon még ezt olvassuk: „Csatájuk a védelemzett Népjog csatája volt, Melyet szent jog, szent kötés Ellen zsarnok tiport. — Van bíró a felhők felett, Áll a villámos ég.”

A jobboldali régi sirboltok sorában a 325-ik sirboltban pihen Perényi Zsigmond. Október 24-én végezték ki kötéllal az Újépületben, ugyanakkor, amikor Szacsavayt és Csernust. Az egyszerű sírkő feliratán ezt olvassuk: „Itt nyugszik báró Perényi Zsigmond, a főrendiház másodelnöke, 1849 október 24-én meghalt, mert hazáját életénél jobban szerette”. A harmadik sír a kerepesi temetőben a lengyel szabadsághősé, Nagy területen vasláncos kőkorlát övezi, lépcsőzetes alapon hatalmas szürke gránitoszlop áll, lengyel és magyar feliratokkal: „Herceg Woronietzky-Korybut Micesislaw, 1848—49-ben a lengyel lovassági hős ezredese. Született 1825 március 7-ikén Skruván, Galiciában. Elhunyt 1849 október hó 20-án”. — „Az 1848—49. évi magyar szabadságharc lengyel vértanujának hálája és kegyete emlékül emelte a magyar ifjuság 1878-ban.”

A Pesten kivégzett vértanuk egy részének holttestét a Rókus-kórházba szállították. Déry Mihály, a kórház akkori plébánosa, feljegyezte, hogy „a pesti közsírkertben” temették el őket, akiknek a holttestét nem adták ki, azokról senki sem tud és a pesti sírkertben is ismeretlenül szunnyadnak vértanuk, holttestük talán a temető árkába került. Déry följegyzése szerint augusztus 14-én az Újépületben Hubner András, Havelka Ferenc, Vargha Mihály, Gáncs Pál, Kutzky Mihály, Uitz Ignác iparosokat, szeptember 7-én a kilenc vértanú sírjában nyugvó Streith Miklóst, október 6-án gróf Batthyány Lajost lőtték agyon, 10-én Csányi László és báró Jeszenák János kormánybiztosokat, 24-én Perényit, Szacsavayt, Csernust, október 20-án Woronietkyt, Abancourt és Giron külföldi

szabadsághősöket akasztották fel. 1850 január 23-án Haynau felakasztatta Kolosy Gábor jurátust, Márkus János sári jegyzőt, január 31-én Istók János szolgabíró, március 3-án Hauck Lajos honvédezt. 1853 márciusában kivégezték Noszlopy Gáspár volt kormánybiztos, Sárközi Sándor ügyvédet, Jubál Károly tanárt, Nagy Alberti guerilla-vezért. Andrásy földbirtokost, a Noszlopy-összeesküvés tagjait. A családtagok a vértanuk holttesteit közül többet vidékre szállítottak, sokan ismeretlen helyen porladnak, de emlékükrökre megmarad.

Tamás Ernő